

มุมห้องเรียน

Take Peek at a Classroom Corner

บุษกร เลิศวีระศิริกุล

การศึกษาไทยในแบบฉบับะหมี่กึ่งสำเร็จรูป Thai Education in the Instant Noodle Version

เป็นที่ทราบกันดีว่าผู้ที่เรียกตัวเองว่านักการศึกษา นักพัฒนา ผู้บริหารระดับสูง ฯลฯ จะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกล มีความคิดเฉียบแหลม สามารถมองลึกลงไปให้ถึงแก่นแท้ของความจริงที่เป็นปัญหาในงานที่รับผิดชอบ ไม่ใช่มองเพียงบางมุมบางส่วนเท่านั้น ควรใช้ความสามารถมองปัญหาให้ขาดและทะลุทะลวงถึงเรื่องการศึกษาที่แท้คืออะไรกันแน่ การศึกษาแบบใดที่เด็กไทยสมควรจะได้รับ เมื่อผู้นำมีอำนาจในการตัดสินใจที่สามารถกำหนดชะตาของใครหลายๆ คนได้จึงควรมีใจที่กว้างพอสำหรับการรับฟังข้อเสนอแนะเพื่อแก้ปัญหาให้ถูกต้อง เพราะเป้าหมายสำคัญทางการศึกษาเรื่องหนึ่ง คือ การสอนให้เด็กไทยเป็นนักคิดและมีทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองซึ่งเป็นเรื่องสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด

ไม่แปลกที่ “ความเคยชิน” จะเป็นเกราะกำบังให้คนเราคิดอะไรเพียงแค่วันนี้ มองเพียงงานที่อยู่ตรงหน้าและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าไป หรือวางตัวเป็นกลางไม่ตัดสินใจเพื่อไม่สร้างความขัดแย้ง เพราะบางครั้ง เราอาจไม่ยากเฟื้องกับข้อขัดแย้งใดๆ ให้เหนื่อยกายใจ กับการทำงานหรือการคิดที่สวนกระแส ทั้งๆ ที่ทราบว่ามันคือสิ่งที่ถูกต้องแต่ไม่สามารถมองเห็นหนทางแห่งความสำเร็จในเวลาอันสั้นได้ มันจึงเป็นเรื่องที่ยากที่สุดเรื่องหนึ่งในสังคมของการทำงานทุกอย่าง และหนีไม่พ้นวงการการศึกษาไทย หากเปรียบเป็นภาพตลกๆ คือ “เราจะยอมเป็นไม้จิ้มฟันเล็กๆ ขวางคลองที่มีน้ำไหลเชี่ยวได้จริงหรือ” ซึ่งไม้จิ้มฟันอันนี้จะสามารถฟันผ่าและต้านกระแสสังคมรอบตัวไปได้นานเพียงใด ถ้าหากไม้จิ้มฟันมากขึ้นและจับตัวรวมกันเป็นท่อนซุงท่อนใหญ่ละก็ ไม่แน่! แต่ว่าท่านจะยอมเป็นหนึ่งในไม้จิ้มฟันที่จับตัวรวมกันหรือไม่ละ

การมองระบบการศึกษาให้แตกและการแก้ไขสิ่งที่ป็นต้นเหตุของปัญหาให้สำเร็จนั้น ย่อมยากและไม่ทันใจต่อกระแสของสังคมปัจจุบัน เพราะผลลัพธ์ที่แสดงให้เห็นเชิงประจักษ์ด้านคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาเกือบทุกแห่ง คือ การวัดจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

โดยใช้ระบบการวัดและประเมินผลคนจำนวนมากที่ใช้การวัดด้วยมาตรฐานเดียวกันทุกคน ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเราต้องยอมรับว่าเราไม่สามารถวัดผลจากความเป็นตัวตนของคนๆ นั้น ได้เลยถ้าจะวัดเพียงร่องรอยการผ่นดินสอเท่านั้น อาจารย์นฤมล ปราญโยธิน (๒๕๔๔) กล่าวในห้องเรียนวิชาสารนิเทศกับสังคมไทยและวิชางานบริการสารนิเทศ ให้กับนักศึกษา ปี ๒ และ ๓ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ไว้ว่า “ครูไม่ทราบว่ A ที่นักศึกษาเคยได้มานั้นเป็น A แท้หรือไม่ หรือ F ที่นักศึกษาเคยได้มานั้น อาจเป็น F เทียมก็ได้ ดังนั้น ในวิชาของครู ครูจะไม่สนใจว่านักศึกษาจะเคยได้ A หรือ F มาก่อน แต่ครูจะวัดผลนักศึกษาจากทฤษฎีของความเป็นตัวตนของนักศึกษาในวิชาของครู” อาจารย์มีวิธีวัดผลที่สวนกระแสไม่เหมือนอาจารย์ท่านอื่นๆ ที่วัดผลจากการสอบข้อเขียนที่นั่งสอบพร้อมกัน ๓ ชั่วโมง แต่จะวัดผลจากวิธีการได้มาของคำตอบนั้น อาจารย์กล่าวต่ออีกว่า “ครูไม่เคยคิดว่า การนั่งสอบ ๓ ชั่วโมง จะสามารถวัดความรู้ ใฝ่เรียน ความตื่นตัวของการแสวงหาความรู้ และการย่อสิ่งที่ได้ศึกษาจนตกผลึกเป็นสิ่งที่นักศึกษาสามารถดูดซึมความรู้นี้ให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของนักศึกษาในที่สุดได้” ด้วยแก่นแท้ของวิชาสารนิเทศกับสังคมไทยในสมัยนั้น ยังคงมีความทันสมัยจนตราบเท่าทุกวันนี้

การวัดผลเช่นนั้น จึงไม่แปลกที่จะใช้กับผู้เรียนจำนวนมากๆ การเรียนการสอนในห้องก็มักจะเรียนเนื้อหาให้ครบตามหลักสูตรและสอบให้ทันตารางสอบที่กำหนดไว้ ครูในฐานะพลเมืองไทยคนหนึ่งที่ถูกเปรียบให้เป็นแม่พิมพ์พ่อพิมพ์ของชาติได้รับหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดทั้งด้านวิชาการและด้านคุณธรรมจริยธรรมนั้น จะสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่ต้องสอนให้สอดคล้องไปกับบริบทสังคมไทยที่ครอบคลุมไปทุกหย่อมหญ้าทั่วประเทศไทยได้มากนักยิ่งใด สิ่งนี้ต่างหากที่ครูไทยทุกคนจะต้องสอนและถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงธรรมชาติของสังคมไทยให้ได้มากที่สุด เพราะสุดท้ายผู้เรียนในวัยเยาว์นี้ก็จะกลายเป็นผู้ใหญ่ที่มีอำนาจในวันหน้า ดังนั้น การสอนให้ผู้เรียนไม่มองข้ามต้นกำเนิด การรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทย และการเข้าถึงสังคมไทยโดยแท้นั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ซึ่งอาจจะน้อยมากถ้าอยู่ในสังคมเมืองที่มีการแข่งขันสูง ส่วนผู้ที่เป็น “นักศึกษา” นั้น อาจเป็นเพียง “นักศึกษา” ที่ได้รับ “สิ่งที่นักการศึกษาบอกเล่า” ที่เป็นเพียงข้อมูลเศษเสี้ยวหนึ่งบนโต๊ะเรียนตัวหนึ่งในห้องเรียนเล็กๆ ห้องหนึ่งในเวลาอันน้อยนิดเท่านั้นเอง

ด้วยการแข่งขันสูงเพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงลิบจากผู้เรียนบางกลุ่มที่ได้มานั้น ส่วนหนึ่งต้องขอขอบคุณโรงเรียนกวดวิชา หนังสือรวมโจทย์ หนังสือรวมข้อสอบและครูสอนพิเศษ ที่มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง แต่ครูในโรงเรียนก็จะไม่ยอมรับข้อสรุปนั้น ต่างจะพากันแย่งรับผลพลอยได้นั้นว่ามาจากตัวเราเองที่ทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จซึ่งก็พบเห็นได้ทั่วไป

การศึกษาในลักษณะนี้ ขอเรียกว่า “การศึกษาแบบบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป” เพียงฉีกซอง กดน้ำร้อนใส่ แกะซองผงๆ เทราดลงไป ก็หอมหวานชวนน้ำลายหก ใช้เวลารอคอยเพียง ๓ นาที ก็อิ่มสบายท้อง แต่ท่านอาจจะมองข้ามผลข้างเคียงหรือสารอาหารที่ได้รับเสมอ หรือแค่เพียงรับรู้และลิ้มมันไป เพราะท่านอิ่มแล้ว ผู้ผลิตมักนำเสนอแต่ด้านบวก เช่น บะหมี่สำเร็จรูปของนี้มีสารอาหารครบถ้วน มีวิตามิน ใฝ่ผัก หากท่านจะเพิ่มความอร่อยและคุณค่า สามารถใส่ทุกอย่างตามต้องการ จากนั้น เมื่อมีการถ่ายภาพ จัดแสง ตกแต่ง ให้บะหมี่สำเร็จรูปชามนี้ดูน่ารับประทานและส่งต่อภาพแห่งความสุขนี้ได้ ในช่วงพริบตา ผู้คนนับแสนล้านคนก็จะได้ลิ้มรสจากภาพอันแสนหอมอร่อยนี้ เปรียบกับสังคมปัจจุบันที่มักมองเพียงเปลือกนอกที่ห่อหุ้มร่างไว้เป็นส่วนใหญ่ เช่นเดียวกับระบบการศึกษาไทย

การเรียนรู้ที่แท้จริง คือ การเรียนรู้ในสิ่งที่ผู้เรียนสนใจด้วยตนเอง เรียนรู้ด้วยความหมาย สนุกกับการค้นคว้าหาคำตอบ เป็นการเสาะแสวงหาความรู้ที่ผู้เรียนต้องการรู้ให้ลึกซึ้งแจ่มชัด เข้าใจถ่องแท้ ยิ่งได้ปฏิบัติจริงด้วยแล้วย่อมจะเรียกว่า เป็นการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์แบบที่สุด การเรียนรู้ในลักษณะนี้จะต้องมีวัตถุประสงค์ที่เพียงพอให้ผู้เรียนได้ศึกษา ค้นคว้าและเสาะแสวงหาคำตอบ ซึ่งจะต้องมีแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมและเพียงพอด้วย แต่ในประเทศไทยไม่มีใครกล้าสรุปว่า “ห้องสมุด” สามารถเข้ามาสนับสนุนการเรียนรู้และช่วยแก้ไขปัญหาเหล่านี้ให้เป็นรูปธรรมได้ เพราะจากสถิติการอ่าน การใช้ห้องสมุด ที่ผ่านมานั้น ประเทศไทยยังคงต้องพัฒนาอีกมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่มีความก้าวหน้าทางด้านวิชาการ ผู้เรียนรักการอ่านเป็นผู้นำทางด้านการเรียนการสอน ดังเช่น ประเทศสิงคโปร์ ที่มีห้องสมุดประชาชนหลายแห่งที่มีมาตรฐานเดียวกัน โดยเฉพาะห้องสมุดประชาชนจูลอง (Jurong Regional Library) ในช่วงปิดเทอมจะมีเด็กๆ ต่อเป็นแถวยาวเพื่อรอคอยให้ห้องสมุดเปิด ภาพแห่งความกระตือรือร้นและความกระหายการอ่านและการเรียนรู้เหล่านี้จะเกิดขึ้นในประเทศไทยหรือไม่ นักการศึกษาเคยสงสัยบ้างไหมว่าเพราะเหตุใดห้องสมุดในประเทศไทยจึงสู้ประเทศอื่นไม่ได้สักที ทั้งๆ ที่ท่านก็อยากพัฒนาห้องสมุดใจจะขาด อาจเป็นเพราะท่านได้รับแรงบันดาลใจจากการศึกษาดูงานต่างประเทศบ่อยครั้ง บางท่านที่ได้ศึกษาต่อต่างประเทศและได้ใช้ชีวิตก่อนสำเร็จการศึกษาที่ห้องสมุดมากกว่าที่หอพัก เป็นต้น จนกระทั่งเกิดความประทับใจห้องสมุดที่ให้ความสะดวกสบาย บรรยากาศดี หนังสือใหม่ให้อ่าน จึงอยากให้ห้องสมุดในประเทศไทยเป็นแบบนั้นบ้าง

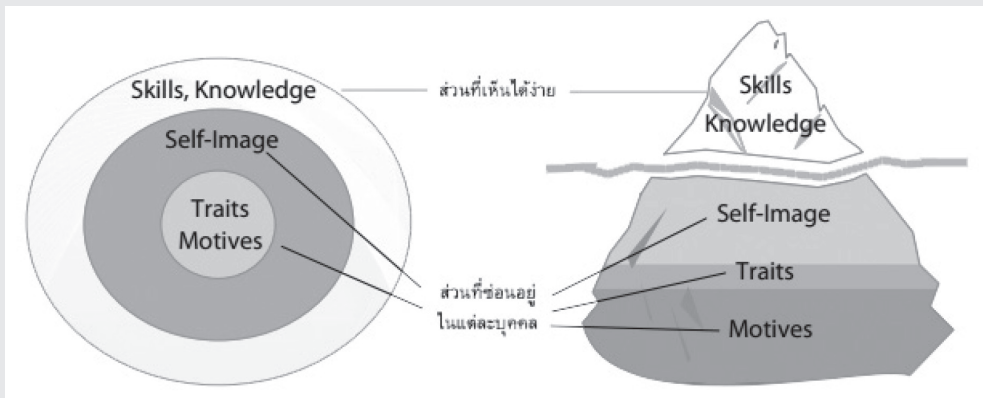
ผู้บริหารจึงหันมาทุ่มงบประมาณมหาศาลสำหรับการพัฒนาห้องสมุดเพื่อหวังเป็นผู้นำทางการศึกษาด้านความพร้อมของแหล่งเรียนรู้ มีห้องสมุดที่ทันสมัยด้วยสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเช่นเดียวกับห้องสมุดในต่างประเทศ แต่ห้องสมุดในประเทศไทยจำนวนไม่น้อย อาจได้รับความผิดหวังเมื่อผลที่ได้รับนั้นยังไม่น่าพอใจหรือยังไม่คุ้มค่ากับงบประมาณที่เสียไปสักนิดเดียว ซึ่งสามารถประเมินได้จากจำนวนผู้ใช้บริการ ข้อเสนอแนะจากผู้ให้บริการ หรือแม้กระทั่ง

จากความคิดของบุคลากรห้องสมุดเอง คำตอบก็คือ ท่านยังแก้ปัญหาไม่ถูกที่และท่านยังไม่พร้อมรับฟังข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังนั่นเอง และหนึ่งในสิ่งที่ควรปรับปรุงโดยด่วน คือ การพัฒนาคนในวิชาชีพบรรณารักษ์เพื่อให้บุคลากรกลุ่มนี้นำความรู้มาบริหารห้องสมุดเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนต่อไป

การเรียนการสอนที่ดีนั้น ผู้สอนจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยและหาคำตอบเพิ่มเติมต่อ ผู้เรียนจึงต้องมีทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองนอกห้องเรียน ดังนั้น ผู้เรียนจะเกิดทักษะนี้ได้ก็จะต้องทราบวิธีการเข้าถึงข้อมูลก่อน ซึ่งวิชาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ที่สุดคือ วิชาการใช้ห้องสมุด อีกทั้งวิชานี้จะเป็นเครื่องวัดความพร้อมของห้องสมุดได้ดีที่สุด เพราะวิชานี้ไม่ว่าจะเป็นการเรียนในระดับใดก็ตาม จะมีวัตถุประสงค์หลัก คือ สอนวิธีการใช้ห้องสมุดที่ถูกต้อง ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน การเข้าถึงและรู้เท่าทันสารสนเทศ แนะนำสื่อทรัพยากรสารสนเทศที่จะเป็นเครื่องมือเพื่อไปถึงเป้าหมายหรือข้อมูลที่ต้องการได้ ซึ่งความต้องการพื้นฐานของผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันมาก ดังนั้น ห้องสมุดที่ไม่มีความพร้อมด้านการจัดสรรและคัดเลือกสื่อทรัพยากรสารสนเทศให้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ได้ รวมถึงการไม่เข้าถึงหัวใจของการบริการ จะถือว่า ห้องสมุดแห่งนี้ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

วิชาการใช้ห้องสมุดควรเริ่มเรียนในระดับประถมศึกษา เพราะจะเป็นตัวเชื่อมระหว่างทุกๆ วิชา อีกทั้งวิชาการใช้ห้องสมุดยังเปรียบเป็นวิตามินเสริมให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการค้นคว้า ผู้เรียนจะมีทักษะการสืบค้นและค้นคว้าอย่างง่าย ๆ เพราะผู้เรียนในระดับประถมศึกษาเป็นวัยที่พร้อมจะเปิดรับการเรียนรู้ทุกๆ อย่างที่สนุกสนาน ตื่นเต้น และท้าทาย การเรียนรู้อย่างมีจินตนาการจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถต่อยอดความรู้และเจาะลึกลงไปเรื่อยๆ จากสื่อทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดตามความสนใจ และการทำความรู้จักหมวดหมู่หนังสือในห้องสมุดโดยไม่ต้องท่องด้วยวิธีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง ตามแนวคิดแบบโมเดลภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model)

ดังนั้น การให้การสนับสนุนแหล่งเรียนรู้หรือห้องสมุดให้มีความพร้อมต่อผู้เรียนทุกคนนั้นจึงเป็นเรื่องที่น่ายินดีและควรดำเนินการโดยเร่งด่วนโดยบุคลากรมืออาชีพ

ภาพที่ ๑: โมเดลภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model)
(ที่มา: สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, ๒๕๔๗)

การศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ จะยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ, เน้นการสืบค้น, งานที่มีปฏิสัมพันธ์, บทเรียนที่มีความยืดหยุ่น, เคารพคุณค่าของความแตกต่างหลากหลาย, ให้การเรียนรู้ที่มีการส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียน ประเด็นสำคัญของครูยุคใหม่ ต้องไม่เน้นที่ “การสอน” แต่ทำหน้าที่สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียน เน้นการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ เป็นผู้ชี้แนะการเรียนรู้ (coaching) (ธนภฤตย์ มงคลวงษ์, ๒๕๕๖)

วิจารณ์ พานิช (๒๕๕๕) ได้กล่าวไว้ว่า เพราะเครื่องมือที่สำคัญที่สุดของการเรียนรู้และการสอนในศตวรรษที่ ๒๑ คือ คำถามกับปัญหาการเรียนรู้แบบใช้การตั้งคำถามเป็นหลักเรียกว่า Inquiry-Based Learning หรือ IBL การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นหลักเรียกว่า Problem Based Learning หรือ PBL หากใช้หลายๆ ปัญหาประกอบกันอย่างซับซ้อนเพื่อทำงานใดงานหนึ่งให้สำเร็จเรียกว่า Project-Based Learning การเรียนรู้แบบนี้ศิษย์ต้องฝึกฝนตนเอง ครูจะเป็นโค้ช หรือ ผู้อำนวยการการเรียนรู้ (learning facilitator) โดยต้องไม่เป็นผู้สอน แต่เป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียน

การสอนให้น้อยลง เรียนรู้ให้มากขึ้น (Teach Less, Learn More) แต่ครูจะต้องรู้จักการตั้งประเด็นคำถามให้นักเรียนได้คิด ไม่ป้อนเนื้อหา ควรให้นักเรียนได้ปฏิบัติ เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ รู้จักการนำเทคโนโลยีมาแทรกอยู่ในการเรียนรู้ เพราะนักเรียนจะเรียนรู้ได้ทุกหนทุกแห่ง จัดบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้โดยครูจัดกิจกรรมกลุ่มให้ผู้เรียนได้ถกเถียงหาข้อสรุปและค้นคว้าต่อ (Bellanca, & Brandt, 2554) สอดคล้องกับ ธงทอง จันทรางศุ (๒๕๕๓) กล่าวว่า การเรียนที่ตื้นไม่ใช่ว่าเรียนเรื่องนั้นแล้วจบไป แต่จะต้องเป็นการเรียนที่ไม่จบสิ้นจะต้องก่อให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ ต่อไป

ตัวอย่างวิธีการเรียนรู้แบบต่อยอดเพื่อเชื่อมโยงสิ่งที่ควรรู้ ตามแนวคิดแบบโมเดล ภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model) ในวิชาการใช้ห้องสมุด โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะและแนะนำช่องทาง หรือแหล่งของการแสวงหาความรู้ ซึ่งนักเรียนจะสามารถดึงศักยภาพการเรียนรู้ที่ไร้ขีดจำกัด ของตนเองออกมาและพบว่าทุกการเรียนรู้มีจุดเริ่มต้นแต่ยังไม่พบจุดสิ้นสุด จากสถานการณ์หรือ ชาวต่างๆ ทั่วโลก สามารถนำมาเป็นกรณีตัวอย่างสำหรับการเรียนรู้แบบต่อยอดในห้องสมุด ได้ทั้งสิ้น

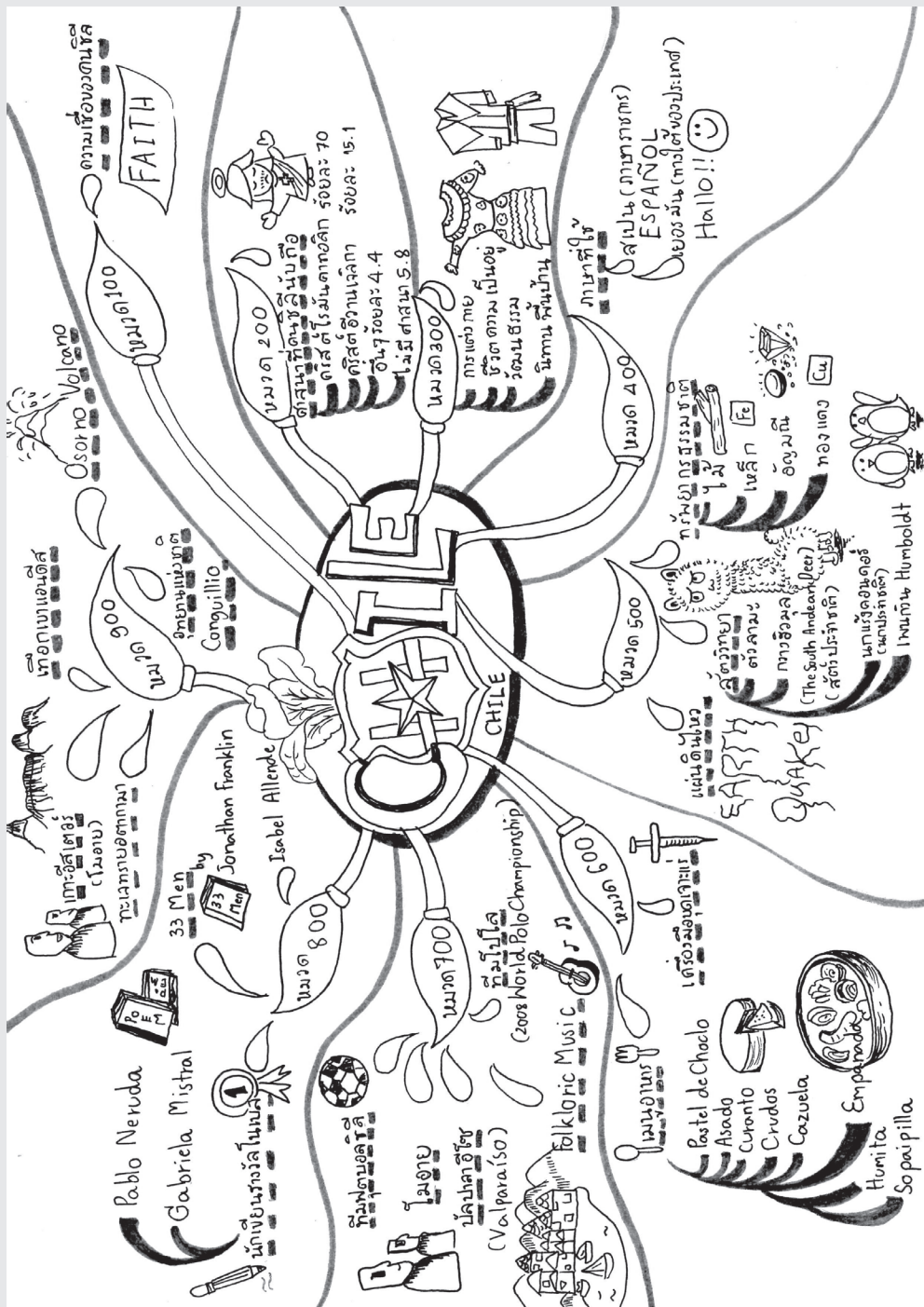
ตัวอย่าง เนื้อหาของข่าวโดยสรุป “ธรณีพิบัติภัยรับปีเสียดู จากเฮติถึงชิลีและตุรกี” กรณีธรณีพิบัติภัยในประเทศชิลี เมื่อปี ๒๕๕๓

ข่าวโดยสรุป

๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ เมื่อเวลา ๓.๔๓ น. ตามเวลาท้องถิ่น เกิดแผ่นดินไหวความรุนแรง ถึง ๘.๘ ริกเตอร์ บริเวณชายฝั่งตะวันตกของชิลี ในมหาสมุทรแปซิฟิก โดยมีศูนย์กลางห่างจาก กรุงซานติอาโก เมืองหลวงของชิลีประมาณ ๓๔๐ กิโลเมตร หลังจากนั้นก็เกิดอาฟเตอร์ช็อค ตามมาอีกหลายต่อหลายครั้ง ส่งผลให้อาคารหลายหลังพังถล่ม สายโทรศัพท์ถูกตัดขาด และ เกิดไฟฟ้าดับ นอกจากนั้นความรุนแรงของแผ่นดินไหวยังทำให้เกิดคลื่นสึนามิข้ามมหาสมุทรแปซิฟิก ไปถึงอีกหลายประเทศในเบื้องต้นยอดผู้เสียชีวิตจากภัยพิบัติครั้งนี้อยู่ที่ประมาณ ๘๐๐ ราย แต่หลังจากนั้นตัวเลขก็ถูกปรับลดลงเหลือประมาณ ๔๕๐ ราย หลังจากพบว่าผู้สูญหายหลายคนยังมีชีวิตอยู่ ขณะเดียวกันก็มีบ้านเรือนกว่า ๕ แสนหลังพังพินาศ ส่งผลให้มีผู้ไร้ที่อยู่อาศัยกว่า ๒ ล้านคนล่าสุด สถานการณ์ในประเทศชิลีเริ่มเข้าสู่ภาวะปกติ โดยทั่วประเทศได้มีการจัดพิธีไว้อาลัยให้กับผู้เสียชีวิต เป็นเวลา ๓ วัน ขณะที่เด็กนักเรียนนับแสนคนได้กลับไปเรียนตามปกติแล้ว

(สำนักข่าวอินโฟเควสท์ (IQ), ๒๕๕๓)

จากข่าวนี้ วิชาการใช้ห้องสมุดสามารถนำมาประยุกต์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา ต่างๆ ได้อย่างง่ายๆ โดยมีหมวดหมู่หนังสือเป็นจุดเชื่อมโยง สิ่งนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ หมวดหมู่หนังสือโดยไม่ต้องท่องจำ อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้เรื่องหนึ่งไปอีกเรื่อง หนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ในห้องสมุดเป็นการเรียนรู้ที่ไม่รู้จบ ถ้าหากห้องสมุดมีสื่อ ทรัพยากรสารสนเทศที่ครบครัน ก็จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการค้นคว้าเพื่อค้นหา คำตอบด้วยตนเอง สื่อการเรียนรู้ไม่ใช่มีเพียงหนังสือเท่านั้น ห้องสมุดยังมีวารสารสำหรับเด็กด้านวิทยาศาสตร์เพื่อให้ความรู้เพิ่มเติม ข่าวจากหนังสือพิมพ์ที่รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ แผนที่ รูปภาพธงชาติ รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ ซีดีเพื่อการศึกษา อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ ดังนั้น ในเรื่องเดียวที่ครูได้นำเสนอไปนั้น ผู้เรียนจะสามารถต่อยอดความรู้ไปอย่าง ไม่รู้จบอีกหลายเรื่องในห้องสมุด ดังแผนผังความคิด (mind map) ต่อไปนี้

ซึ่งการเรียนการสอนในลักษณะนี้ ครูผู้สอนไม่สามารถดำเนินการแต่เพียงผู้เดียว จะต้องอาศัยบุคลากรในห้องสมุดทุกคนในการสนับสนุนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการที่ได้กำหนดไว้ ดังนี้

ตำแหน่ง	หน้าที่และจัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอน
อาจารย์บรรณารักษ์	สอนวิชาการใช้ห้องสมุดและแนะนำแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง พัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน ให้คำแนะนำผู้เรียนนอกเวลาเรียนและจัดกิจกรรมเพิ่มเติมหลังเลิกเรียน เช่น จัดกิจกรรมนันทนาการ รื่นจิว นักหนังสือพิมพ์
บรรณารักษ์ ๑	จัดหาหนังสือที่เกี่ยวข้อง จัดป้ายนิเทศที่เกี่ยวข้อง แจ้งข่าวกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในจดหมายข่าวห้องสมุดสำหรับผู้เรียน เล่านิทาน หรือ จัดเวทีเสวนา และแนะนำหนังสือ
บรรณารักษ์ ๒	เพิ่มข้อมูลใน web site ห้องสมุด เช่น จัดทำ e-book รวบรวม link ที่เกี่ยวข้อง แจ้งข่าวกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในจดหมายข่าวห้องสมุดสำหรับอาจารย์ เพิ่มช่องทางการร่วมกิจกรรมตอบคำถามจากป้ายนิเทศผ่านทาง web site ห้องสมุด เพื่อให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับ web site ห้องสมุด
เจ้าหน้าที่ ๑	คัดเลือก CD-ROM เกี่ยวกับภัยพิบัติเปิดฉายในห้องสมุดตลอดสัปดาห์ให้บริการยืม-คืนหนังสือ และให้บริการยืม-คืนหนังสือ
เจ้าหน้าที่ ๒	จัดป้ายนิเทศข่าวที่เกี่ยวข้อง และให้บริการยืม-คืนหนังสือ

การเรียนการสอนในรูปแบบนี้ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากสื่อทรัพยากรสารสนเทศทั้งหมด แต่ไม่มีใครทราบคำตอบที่ชัดเจนว่าจะส่งผลอย่างไรต่ออนาคตของการเรียนรู้ของผู้เรียนในสังคมไทย เพราะวิธีการเรียนรู้ในลักษณะนี้ไม่ใช่วิธีการเรียนรู้แบบบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป แต่เป็นการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยความเพียร ความเข้าใจ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เพราะพลเมืองทุกคนในประเทศย่อมคาดหวังให้เด็กไทยในวันนี้เป็นเยาวชนที่ดี มีความคิด มีความสามารถในวันข้างหน้า ดังนั้น การศึกษาโดยใช้ทักษะการต่อยอดความรู้เพื่อรู้ให้ถึงแก่นแท้ ย่อมจะเป็นก้าวแรกที่จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนเป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน หลังจากนั้น ผู้เรียนจะเป็นผู้ตัดสินใจเลือกสิ่งที่น่าสนใจใคร่รู้ เรียนรู้กว้าง และลึกยิ่งขึ้น จนในที่สุดจะสามารถนำสารสนเทศที่ได้รับนี้ไปพัฒนาสังคมไทยของเราต่อไป

ดังนั้น ห้องสมุดจะต้องเป็นแหล่งหรือคลังข้อมูลเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนไปถึงเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ และหากจะให้ได้รับผลดี 100% นั้น ขอเพียงแต่ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้วางแผนการศึกษา พัฒนาหลักสูตรให้เป็นระบบเดียวกัน โดยมีห้องสมุดเป็นศูนย์กลางของสรรพวิชา ก็จะช่วยแก้ปัญหาเรื่องของผู้เรียนที่เข้าใจว่าการเรียนคือการเรียนเพียงในห้องเรียนและจะหยุดการเรียนรู้เมื่อจบชั่วโมงเท่านั้น แต่จะเรียกได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้อย่างเชื่อมโยง และลึกซึ้งทั้งระบบอย่างแท้จริง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ธงทอง จันทรางศุ. (๒๕๕๓). รายการโทรทัศน์ “ช่วยคิดช่วยทำ”.
- ธนกฤตย์ มงคลวงษ์. (๒๕๕๖). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (๑๓)*. สืบค้นวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๕๗ จาก <http://science.payap.ac.th/2013/index.php/home/km/category/37-learning-in-21-century?download=129:data2tmdnug125156wedmar2013>
- วิจารณ์ พานิช. (๒๕๕๕). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ ๒๑*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. (๒๕๕๗). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency*. กรุงเทพมหานคร: ศิริวัฒนา อินเตอร์พรีน.
- สำนักข่าวอินโฟเควสท์ (IQ) (๒๕๕๓). *In focus: ธรณีพิบัติภัยรึบปีเล็อดู จากเฮติถึงซีลีและตุรกี*. สืบค้นวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๕๗, จาก <http://www.ryt9.com/s/iq01/810527>

ภาษาอังกฤษ

- Bellanca, J., & Brandt, R. (Eds.) (๒๕๕๔). *ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ ๒๑*. กรุงเทพมหานคร: โอเพ่นเวิลด์ส.

ผู้เขียน

อาจารย์บุษกร เลิศวีระศิริกุล อาจารย์โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม (หัวหน้าหน่วยห้องสมุดและอาจารย์บรรณารักษ์) กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐
อีเมล: hipenny31@yahoo.com